

DEN ROMERSKA RITENS LÄSORDNING FÖR SÖNDAGAR

Fullständiga uppgifter om bibelläsningar och responsoriepsalmer på sön- och helgdagar finner man i *Cecilia. Katolsk gudstjänstbok*, sid. 1157-1244, samt i "folkmissalet" *Mässbok*, tryckt 1989. På vardagarna läser man de tre synoptikerna i ordningen, Markus, Matteus, Lukas, i en enda årgång. Den första läsningen däremot följer två årgångar (I och II) och är hämtad ur Gamla eller Nya testamentet.

På söndagarna

läses Bibeln i tre *årgångar*: A, B och C (2023 gäller årgång A, från 1 advent årgång B).

Triduum paschale: lidandet, döden och uppståndelsen

De heliga tre påskdagarna: från skärtorsdagens kväll, instiftandet av eukaristin, långfredagen till åminnelse av Kristi död och begravning, påskafton, aliturgisk dag (dvs. ingen eukaristi firas), kulminerar på påsknatten med dess vigilia, påskvakan, den längsta och högtidligaste gudstjänsten under året. Evangelierna skildrar dessa urhändelser i kyrkans historia. De gammaltestamentliga läsningarna ger den frälsningshistoriska bakgrunden och antyder uppfyllelsen:

- på skärtorsdagen 2 Mos 12: påsklammet firas som en beständig åminnelse och pekar fram mot Kristus, lammet som borttager världens synd och måltiden till åminnelse av honom.
- på långfredagen Jes 53, den rättfärdige tjänarens lidande, en text som spelade stor roll i urkyrkans självförståelse, vilket framgår av den etiopiske hovmannens fråga "Vem talar profeten om — sig själv eller någon annan?", vilket föranleder Filippus att med skriftstället som utgångspunkt förkunna "budskapet om Jesus" (Apg 8:26-35). Evangeliet denna dag är alltid Jesu lidandes historia enligt Johannes.
- i påskvakan läses sju läsningar: skapelsen, Abrahams offer, uttåget ur Egypten, Herrens löfte om evig trohet, det eviga förbundet med alla folk, Visheten som visat sig på jorden, Andens utgjutande – förebud om den nya skapelsen genom Kristi lidande och uppståndelse. Evangeliet om den tomma graven enligt innevarande årgång.

Påsktiden

På påskdagen (och under påskoktaven) samt andra och tredje påsksöndagen läser man evangelierna om uppståndelsen. Under påsktiden läses enbart ur Johannes evangelium. Den första läsningen hämtas ur Apostlagärningarna, som ersätter GT under denna tid. Temat den gode herden (Joh 10) hör hemma i den fjärde påsksöndagen. På femte, sjätte och sjunde påsksöndagen ur Jesu avskedstal, med löftena om den helige Ande. På pingstdagen är läsningen om Andens utgjutande i Apg 2 obligatorisk. Evangeliet handlar om hur Jesus andades på sina lärjungar med orden "Ta emot helig Ande", eller återger hans ord vid den sista måltiden om Andens kommande.

Fastetiden, påskens förberedelse

Läsningarna under fastetiden har två poler: Gamla testamentet och evangeliet.

Under de första fem fastesöndagarna (årgång A, B och C respektive) erinrar den *gammaltestamentliga* läsningen om etapperna som förebådar Kristi påsk:

- första söndagen, *förbundens* söndag: syndafallet, förbundet med Noa, det utvalda folkets trosbekännelse.
- andra söndagen, *Abrahams* söndag: hans kallelse, offret av Isak, förbundet med Abra(ha)m.
- tredje söndagen, *Moses* söndag: Mose slår vatten ur klippan, lagen ges på Sinai, uppenbarelsen av Namnet vid den brinnande busken
- fjärde söndagen, Gudsfolket och *det utlovade landet*: David smörjs till kung, exilen och återkomsten, påsk i det utlovade landet
- femte söndagen, *profeternas* söndag: Hesekiel, Jeremia, Jesaja talar om det nya förbundet

Evangelierna under fastesöndagarna är valda på följande sätt, för att belysa fastans teman, dopet, omvändelsen, Guds barmhärtighet:

- första söndagen: Jesu frestelse enligt synoptikerna
- andra söndagen: Jesu förhållande på berget enligt synoptikerna
- tredje söndagen: Jesu samtal med den samariska kvinnan vid brunnen (dopmotivet), tempelrensningen, det ofruktsamma fikonsträdet
- fjärde söndagen: den blindfödde botas (dopmotivet), Människosönens upphöjelse på korset, den förlorade sonen
- femte söndagen: Lasaros uppväckande (dopmotivet), vetekornets död, Jesus och äktenskapsbryterskan

Palmsöndagen (passionssöndagen) firas med en procession till åminnelse av intåget i Jerusalem, enligt något av de fyra evangelierna. I mässan är evangeliet Herrens lidande enligt synoptikerna (A, B resp. C).

Julen, människoblivandets mysterium

Juldagen har som enda högtid i kyrkoåret fyra mässor:

- vigiliemässan på julaftons kväll: Josefs bebådelse och Jesu födelse enligt Matteus
- midnattsmässan: Jesu födelse och änglarnas lovsång enligt Lukas
- mässan i gryningen (julottan): herdarnas besök enligt Lukas
- mässan på dagen: Johannesprologen, Ordet blev kött

De gammaltestamentliga läsningarna utgörs av messianska profetior i Jesajas bok. Läsningarna ur breven handlar om nådens synliggörande genom inkarnationen.

På Trettondagen, Epifania ("Synliggörandet", uppenbarelsen) den 6 januari, läser man om stjärntydarnas (de vise människens, magernas) hyllning av barnet Jesus enligt Matteus. Högtiden har en universalistisk prägel: evangeliet riktar sig till alla folk. Söndagen därpå firas Herrens dop, evangeliet enligt synoptikerna. De övriga läsningarna om Johannes döparen som vägröjare, och om dopet, återfödelsens bad. Herrens dop är avslutning på jultiden men räknas också som första söndagen "under året".

Advent, julens förberedelse

Adventstiden är en västlig, latinsk specialitet utan motsvarighet i de orientaliska liturgierna. Blicken riktad bakåt och framåt: väntan på Messias, den som har kommit, kommer nu (i bönen och sakramenten) och som skall komma åter vid tidens slut. De gammaltestamentliga läsningarna utgörs av messianska profetior hos Jesaja, Baruk och Sefanja. De viktigaste profetiorna, om Davidsättlingen, som är Immanuel, Gud med oss (Jesaja, Mika, 2 Samuelsboken), är reserverade för fjärde söndagen.

- första söndagen: de eskatologiska evangelierna i synoptikerna, med nyckelordet ”*Vaka!*”
- på första söndagen kan man enligt medeltida nordeuropeisk tradition läsa evangelierna om *intåget* i Jerusalem, tolkade allegoriskt: ”Välsignad han som kommer”, till domen, till krubban, till kyrkan och den enskilde troende
- andra och tredje söndagen: *Johannes döparen*, vägröjaren, lagen som pekar fram mot evangeliet
- fjärde söndagen, *Maria*-söndagen: Marias bebådelse, Josefs bebådelse, Marias besök hos Elisabeth

De nytestamentliga brevläsningarna under advent säger att profetiorna är uppfyllda i Jesus. De talar om hans återkomst i härlighet, till glädje för alla som väntat på honom.

Tiden ”under året”

Tiden ”under året” (tiden *per annum*, den ordinarie tiden) omfattar 33 eller 34 veckor och infaller från och med måndag efter Herrens dop till och med fettisdagen (tisdag före askonsdagen), samt från måndagen efter pingstdagen till lördagen före första söndagen i advent. Denna tid är inte präglad av något särskilt mysterium utan firar Kristushemligheten i dess helhet. På söndagarna läser man successivt ur de tre synoptikerna i s k *lectio continua*, dvs. i den ordning som de förekommer i evangeliet. Dagens evangelium harmonierar med den första, gammaltestamentliga läsningen, som alltså är vald tematiskt för att bilda bakgrund (saklig, historisk, tematisk, allegorisk) till evangeliet för dagen. Läsningarna ur de nytestamentliga breven är likaledes kontinuerliga, dock utan någon eftersträvd harmoni med de övriga två läsningarna.

Responsoriepsalmen

består av några verser ur Psaltaren (eller annan poetisk text ur Bibeln) valda för att harmoniera med den första läsningens huvudpoäng. Responsoriepsalmen är en obligatorisk del av ordets liturgi och får därför inte ersättas med andra sånger. Den har tillkommit som sång och ska därför enligt sin natur helst sjungas.

APz april 2022